אם לא נאמרו חמורות הייתי אומר על החמורות במיתה הא מטומאת שרץ קאתיא ודיו לבא מן הדין להיות כנדון אמר זעירי קלות טומאת שרץ חמורות טומאת מת והכי קאמר אילו נאמר טומאת שרץ ונאמר מעשר ותרומה ולא נאמרה טומאת מת הייתי אומר [קלות] על הקלות בלאו [א] ועל החמורות במיתה ומדקלות על החמורות במיתה חמורות [ב] נמי על הקלות במיתה לכך נאמרו חמורות: כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול: [א] תנו רבנן או אינו מביא אלא כיוצא בשלמים מה שלמים מיוחדים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף כל נאכל לשני ימים ולילה אחד נאכל ליום ולילה מנין תלמוד לומר [1] מבשר כל ששירין [ג] נאכלין עולה שאין שיריה נאכלין מנין תלמוד לומר [1] זבח מנין לרבות העופות והמנחות עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע תלמוד לומר [2] אשר [ד] הם מקדישים לי [ב] ואתי נותר חילול חילול מטומאה ואתי פיגול עון עון מנותר ומאחר שסופו לרבות כל דבר למה נאמר שלמים מעתה לומר לך מה שלמים מיוחדים שיש להן מתירין בין לאדם בין למזבח [ה] אף כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליהן משום פיגול [ו]: העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה לכהנים עולת העוף דמה מתיר את בשרה למזבח חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים דמם מתיר את אימוריהן ליקרב: ומוציא אני את הקומץ ואת הלבונה והקטרת ומנחת [ז] כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים והדם ר"ש אומר מה שלמים מיוחדין שיש [ח] בו על מזבח החיצון וחייבין עליו אף כל שישנן על מזבח החיצון חייבין עליו משום פיגול יצאו פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים הואיל שאין [ט] על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול [אמר מר] כיוצא בשלמים מאי ניהו בכור דנאכל לשני ימים ולילה אחד במאי אתי אי במה מצינו איכא למיפרך מה לשלמים שהן [י] טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אלא [1] מאם האכל יאכל הני תרי כללי דסמיכי אהדדי נינהו אמר רבא [יא] [ג] כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט: עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע: הא מני רבי מאיר היא דתניא [יב] [ד] לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול דברי רבי מאיר אימא סיפא ומוציא אני מנחת נסכים והדם אתאן לרבנן [ה] דתניא נסכי בהמה חייבין עליהן משום פיגול מפני שדם הזבח מתירן ליקרב דברי רבי מאיר אמרו לו והלא [א] אדם מביא את זבחיו היום [ו] ונסכין מיכן עד עשרה ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם הזבח אמר רב יוסף הא מני רבי היא דאמר לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה ומדמתנותיו שרו ליה מתנותיו מפגלי ליה דתניא [ב] לוג שמן של מצורע מועלין בו עד שיזרוק הדם נזרק הדם לא נהנין ולא מועלין רבי אומר מועלין עד שיתן מתנותיו ושוין [ג] שאסור באכילה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות אמרוה קמיה דרבי ירמיה אמר [ז] גברא רבא כרב יוסף לימא כי הא מילתא

רש"י

(ז) **ואם לא נאמרו הייתי אומר כו'** ל"ג הכא דליכא למיפרך דיו דהא קלות נמי במיתה: **ואי באכילת מעשר.** קאמר דאם לא נאמרו חמורות הייתי אומר על טומאת שרץ בלאו על טומאת מת במיתה לכך נאמרו טומאת מת חמורות ונאמר בהו לאו דלא תימא בהו מיתה (א) במעשר ואם לא נאמרו [יג] קלות הייתי אומר על החמורות במיתה הא מטומאת שרץ הוא [יד] דאתיא בק"ו (ח): **ודיו לבא מן הדין להיות כנדון.** ולא אמינא בה מיתה אלא לאו: **והכי קאמר אילו נאמר טומאת שרץ ונאמר מעשר.** בלאו כדאיתא ותרומה במיתה כדאיתא ולא נאמר טומאת מת הייתי אומר קלות על הקלות בלאו בטומאת [טו] קלה דשרץ על אכילת קלות כגון מעשר יהא בלאו כדאיתא וקלות על החמורות במיתה וטומאת שרץ על אכילות החמורות כגון תרומה במיתה כדאיתא ומינה הוה גמרינן דמה שרץ קלות על החמורות במיתה אף חמורות [טז] על קלות נמי במיתה דמה לי טומאה חמורה ואכילה קלה מה לי אכילה חמורה וטומאה קלה (וטומאת המת על אכילת מעשר תהא במיתה) לכך נאמרו חמורות טומאת המת על אכילת מעשר שלא תהא במיתה ופירש בה לאו ולא במיתה לומר לך שהיא באזהרה: **או אינו מביא כו'.** רישא דברייתא בת"כ (ט) לענין פיגול קתני יכול לא יהא חייב אלא על השלמים בלבד ת"ל לענין טומאה וינזרו מקדשי ולקמן יליף נותר חילול חילול מטומאה ופיגול בעון עון מנותר: **או אינו.** מרבה אלא כיוצא בשלמים שהרי כלל ופרט [יז] אמור כאן כדמפרש לקמן ונימא מה הפרט מפורש נאכלין לשני ימים כו': **ת"ל מבשר.** ריבויא הוא דכתיב גבי פיגול (ויקרא ז) מבשר זבח השלמים ועלה קאי והנפש האוכלת ממנו עונה תשא: **עד שאני מרבה.** כלומר אחרי שאני מרבה ארבה עמהם אף לוג שמן של מצורע אם פיגל בדם האשם נתפגל הלוג: **תלמוד לומר.** לענין טומאה אשר הם מקדישים גבי וינזרו כתיב: **ואתי נותר חילול חילול מטומאה.** מה טומאה הכל בכלל אף נותר הכל בכלל בנותר כתיב כי את קודש ה' חילל (ויקרא יט) ובטומאה כתיב וינזרו ולא יחללו (שם כב) והדר אתי פיגול עון עון מנותר: **אף כל שיש לו מתירין או לאדם או למזבח.** ועולה ילפא מאימורי שלמים [יח] וכן אימורי כל הקדשים [כ] ובשר כל הקדשים הנאכלין ילפי מבשר שלמים שאין לו מתירין אלא לאדם וחייבין עליו: **כיוצא בשלמים מאי ניהו.** דקתני לעיל או אינו מביא כו' [כא] אלא (ב) כיוצא: **האכל.** כלל מבשר שלמים פרט יאכל חזר וכלל: **הני תרי כללי דסמיכי נינהו.** שלא נכתב הפרט אלא בסוף: **הטל פרט ביניהם.** הכתוב [כב] אחריהם הטל ביניהם ודונם כו' הלכך אי לאו דרבי רחמנא מבשר [כג] תחילה הוה דיינינן ליה במה הפרט מפורש כו': **חייבין עליו משום פיגול.** אם בא עם האשם ופיגל באשם ואף על גב שאם [כד] היה רוצה יכול להביאו מכאן ועד עשרה ימים כדלקמן אית ליה לרבי מאיר דכי הביאו עם האשם דם האשם הוא המתירו למתן בהונות ושיריו לאכילה ששירי הלוג נאכלין כדאמרינן בשמעתא דלקמן [ע"ב]: **אמר רב יוסף** [כה] **רבי היא כו'.** וסבר לה כרבנן דהואיל ואפשר להביא נסכים לאחר זמן אין דם הזבח מפגלן ואפילו הביאן עמו ולוג שמן נמי הא דקתני נמי [כו] פיגול לא שיהא דם האשם מפגלו אלא מתנות שמן עצמו שמזה ממנו שבע הזאות בפנים הם מפגלין אותו אם הזה על מנת לאכול שיריו חוץ לזמנו והוא נאכל ליום ולילה כדמרבינן ליה לקמן [ע"ב] עם שאר קדשי קדשים [כז]: **ומדשמעינן ליה לרבי דאמר לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה.** לכהנים דאמר אף על פי שנזרק דם האשם יש מעילה בשמן עד שיתן שבע הזאות של לרבי גבוה הלכך מתנותיו מפגלין ליה שהן מתירין [כח]: **ולא נהנין.** מדרבנן עד שיתן מתנותיו: **ולא מועלין.** דקסבר דם האשם מתירו לכהנים וכל שיש בו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה [מעילה ב.]: **רבי אומר מועלין בו עד שיתן** [כט]. שבע הזאות של גבוה אבל מתן בהונות דלאו לורך גבוה הוא ודאי לא פליג רבי: **ושוין.** שאפילו נתן מתנות גבוה אסור הוא [ל] מדרבנן עד שיתן אף מתן בהונות: **אמרוה.** רבנן להא דרב יוסף: הבא

תוספות

נאכל ליום ולילה מנין. לקמן בסוף דס חטאת (דף נח.) דרשינן מהיקישא דזאת התורה מה שלמים מפגלין כו' ונראה דהאי תנא לית ליה ההוא היקישא דאי אית ליה לא היה צריך לכל הנך ייתורים: **ואתי נותר חילול חילול מטומאה ואתי פיגול עון עון מנותר.** מכאן הוה מצי למידק [לא] לקמן (דף נ:) דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה: **כיוצא בשלמים מאי ניהו בכור.** משמע דבכור דמי לשלמים טפי משאר קדשים ובעלמא אינו כן דאמר (מנחות דף נא:) מה שלמים באין בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה [לב]: **אלא מאם האכל יאכל.** ואע"ג דאמרינן לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) בשתי אכילות הכתוב מדבר תרתי שמע מינה מדלא כתיב האכל האכל או יאכל יאכל כדאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יז:) ומיהו רבי אליעזר דמוקי לה התם בדרשא אחרינא נפקא ליה הך דרשא מקרא אחרינא וכרבא [לג] דמפרש לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) כולהו מקרא (אחרינא) [אריכא] ודריש מבשר זבח שלמיו מה שלמים מפגלין ומתפגלין כו' לא כמו שפירש שם בקונטרס מדכתיב זבח שלמים [לד] דמשמע דמקיש זבח לשלמים אלא אהך ברייתא סמיך והקשה ה"ר חיים אמאי שביק לשון הברייתא דהוה ליה למימר מה שלמים מיוחדים שיש להם מתירין בין לאדם בין למזבח ועוד דמלישנא דמפגל [לה] ומתפגלין לא ממעיט [לו] דם דדם מפגל ומתפגל כדתניא בתוספתא (י) דזריקה מפגלת ומתפגלת שהדם מפגל הבשר [לז] ומתפגלת על ידי זריקה אם זרק על מנת לשפוך שיריים למחר: **ודונם בכלל ופרט.** ומ"מ צריכי ייתורי דלעיל דמכלל ופרט (כ) לא מרבי אלא הדומה לפרט בכל נדדין [לח]:

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פרק ה מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ד:
לז ב מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה י:
לח ג מיי' פ"ד מהל' מחוסרי כפרה הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז, יח
2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּשִׁים לִי אֲנִי יְהוָֹה: ויקרא כב, ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואי באכילת וכו' דלא תימא בהו מיתה אף במעשר ואם לא נאמרו כלום הייתי: (ב) ד"ה כיוצא וכו' כיוצא הס"ד ואח"כ מ"ה הני תרי וכו' בסוף הס"ד ואח"כ מ"ה הטל וכו' ביניהם הס"ד ואח"כ מ"ה האכל כלל וכו' וכלל הס"ד ואח"כ מ"ה ודונם כו' הילכך:

מוסף רש"י

הני תרי כללי דסמיכי. והיכי מצי למידרש מינייהו כלל ופרט וכלל (ב"ק סד:) **הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט.** בכלל ופרט וכלל ותרוי ביה כל כעין הפרט (חולין סז.) **לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול.** אם פיגל בשחיטת האשם: **שדם הזבח וכו'.** והוי דבר שיש לו מתירין למזבח ונוהג בהן פיגול, וכל דבר שיש לו מתירין יש בו פיגול דגמרינן משלמים: **ונסכיו מכאן ועד י' ימים.** דאמר מר (מנחות מד:) מנחתם ונסכיהם אפילו למחר, אלמא לאו מזבחא נינהו: **אף אני לא אמרתי.** אם פיגל בזבח שיהו הנסכים שיביא לסוף י' ימים מפוגלים, אלא בבאים עם הזבח (מנחות טו:):

שיטה מקובצת

רש"י ד"ה רבי אומר מועלין עד שיתן ז' הזאות של גבוה. נ"ב גליון, דמודה הוא דכיון שניתנו ממנו המתנות שהן לורך גבוה שוב אין מועלין בהן אע"פ שלא ניתן ממנו לבהונות. ע"כ: תוד"ה כיוצא כו' ובעלמא אינו כן. נ"ב וי"ל דהכא איירי לגבי אכילה, להכי מרבינן (הדמים) [הדומים] לאכילה (תוס' מהר"פ ז"ל):

מסורת הש"ס

א) ת"כ צו פט"ו ה"ג, אמור פרש' ד ה"ה, ועי' תוס' לקמן צח. ד"ה מה שלמים, ב) ב"ק סד: שבועות ה. חולין סו: בכורות נא. ע"ש, ג) תוספתא רפ"ה [מנחות טו: ע"ש. מיהו גם במשנה דלעיל דף מג. תנן לוג שמן של מצורע וכו' ורבי מאיר אומר חייבין עליו משום פיגול. ואולי יש לגרוס הכא דתנן לוג שמן וכו' והש"ס קיצר לישנא דמתניתין כמו בכמה שאר דוכתי כמ"ש תוס' סוכה ס. ד"ה בית, עוד שם יג. ד"ה ובהן, וכ"כ עוד שבועות יט: ד"ה שבועות דדרך הש"ס לקצר המשנה שהביא, וכ"כ עוד לעיל כד: ד"ה והרי]. וע' ש"נ אות לח, ד) תוספתא רפ"ה דזבחים מנחות טו:, ה) [עי' תוס' ר"ה ל: ד"ה ונתקלקלו], ו) לקמן ק: כתובות מג.], ז) שייך לעמ' הקודם, ח) ע"כ מעמ' הקודם, ט) צו פי"ג ה"ד, י) פ"ג ה"ה, כ) עירובין כח.

שינויי נוסחאות

א] בלאו וקלות על החמורות כצ"ל (*ש"מ): ב] חמורות על הקלות נמי במיתה כצ"ל (ש"מ): ג] צ"ל ששיריו (*ש"מ): ד] הגר"א גריס אל הקדשים (ויקרא כב, ג). וכ"ה בת"כ: ה] בס"י נוסף וחייבין עליהן משום פגול (*ש"מ): ו] פיגול מרבה אני חטאת העוף שיש לו מתירין לאדם מרבה אני פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שיש להם מתירין למזבח ומוציא וכו'. כ"ז מצאתי בס"י והיא נוסחא אמיתית ולא גרס כלל העולה כו' (ש"מ): ז] ומנחת נסכים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ונסכים והדם כצ"ל (ש"מ): ח] שישנן על מזבח החיצון וחייבין עליהן משום פיגול אף כל כו' כצ"ל (שמכ"י): ט] צ"ל שאינן (ש"מ): י] צ"ל שכן (*ש"מ): יא] צ"ל רבינא (הגרי"ב, וכ"ה בכי"צ): יב] גי' כי"ל דתנן. ועי' מסה"ש אות ג. וע' שפ"א מג ע"א שמיישב גירסתנו. וע' להלן אות לח: יג] נאמרו אלא קלות כצ"ל (גליון). ובדפ"י איתא כלום במקום קלות: יד] הוא דהוה אתיא כצ"ל (ש"מ): טו] בטומאה (ד"ו רפ"ט וש"ח): טז] חמורות דהיינו טומאת מת על מעשר הקלות נמי במיתה כצ"ל (ש"מ, וכעי"ז בכי"פ): יז] ופרט וכלל (*ש"מ): יח] נ"א נוסף לפי שאין להם מתירין אלא למזבח (הגרי"ב וכעי"ז בצ"ק). ועי' גי' הש"מ באות שאח"ז: כ] הקדשים מאימורי שלמים ילפי לפי שאין להם מתירין אלא למזבח ובשר כו' (ש"מ וכ"ה בד"ו רפ"ט וש"ח וכיו"ב בכתה"י): כא] כאן כתן הס"ד ומה"ד אלא מאם האכל והשאר נמחק (ב"ש). ועי' ב"ח: כב] הפרט הכתוב אחריהם כצ"ל (*ש"מ): כג] מבשר זבח תחילה כו' מפורש כו' ולא הוי אתי אלא בכור (ש"מ): כד] שאם רצה היה יכול כצ"ל (ש"מ): כה] יוסף הא מני רבי (*ש"מ): כו] תיבת נמי נמחק (*ש"מ): כז] קדשים דשמעינן ליה כו' הד"א (כי"י וד"ו): כח] צ"ל מתיריו (ש"מ): כט] שיתן מתנותיו. (*שמכ"י וקר"א כ' דמרש"י נר' שגרס בדברי רבי עד שיתן מתן ז': ל] הוא באכילה מדרבנן (*ש"מ): לא] ס"א למיפרך (ש"מ): לב] בש"מ נוסף לאפוקי בכור. ועי' בה"ז: לג] צ"ל ורבא (צ"ק, וכ"ה בד"ו). וע' טה"ק: לד] שלמים דריש דמשמע (ש"מ). [בד"ו רפ"ט שלמי']: לה] דמפגלין (ד"ו): לו] צ"ל ממעטינן (בה"ז וצ"ק): לז] הבשר אם זרק ע"מ לשפוך שירים למחר ומתפגלת על ידי שחיטה אם שחט ע"מ לזרוק את הדם למחר כצ"ל ע"פ התוספ' (ח"נ ועש"ב). וע' זבח"א מסכ"ב: לח] בצ"ש נוסף כאן דיבור חדש קטון: מני ר"מ [היא] דתניא. תימה אמאי לא מייתי מתניתין. הס"ד. ועי' מסה"ש אות ג:

הרי לוג [הבא] בפני עצמו דלכ"ע מתנותיו שרו ליה ולא מפגלין ליה דתניא [א] לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול מפני שדם [א] מתירו לבהונות דברי ר"מ אמרו לו לר"מ והלא [א] אדם מביא אשמו עכשיו ולוג [ב] מיכן ועד עשרה ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבא עם האשם אלא א"ר ירמיה לעולם ר"מ היא וסמי מיכן נסכים אמר אביי [ג] לעולם לא תסמי ותנא לוג הבא עם האשם והוא הדין לנסכים הבאין עם הזבח והדר תנא נסכים הבאין בפני עצמן והוא הדין ללוג הבא בפני עצמו: חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים: מנא הני מילי [ב] דתני לוי [1] כל קרבנם [ב] לרבות לוג שמן של מצורע סלקא דעתך אמינא מן האש כתב רחמנא והאי לאו מותר מן האש הוא קמ"ל: [ג] [1] לכל מנחתם [ג] לרבות מנחת עומר [ד] ומנחת הקנאות סלקא דעתך אמינא [2] ואכלו אותם אשר כפר בהם [ד] ומנחת העומר להתיר אתיא ומנחת קנאות לברר עון קאתיא קמ"ל: [ד] ולכל חטאתם לרבות [ה] חטאת העוף סלקא דעתך אמינא נבילה היא: לכל [ה] אשמם לרבות [ו] אשם נזיר [ו] ואשם מצורע סלקא דעתך אמינא להכשיר קאתו קמ"ל אשם מצורע בהדיא כתיב ביה [ו] אלא לרבות אשם נזיר כאשם מצורע [ז]: אשר ישיבו זה גזל הגר לך הוא [ח] [ח] שלך יהיה אפילו לקדש בו את האשה [ט] תניא ר' אלעזר אומר משום רבי יוסי [י] הגלילי [ט] [ט] פיגל בדבר הנעשה בחוץ פיגל בדבר הנעשה בפנים לא פיגל כיצד היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט להזות מדמו למחר לא פיגל שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים לא [י] פיגל היה עומד בפנים ואמר הריני מזה על מנת [יא] להקטיר אימורים ולשפוך שירים למחר לא פיגל שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ אבל [יב] היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט לשפוך שירים למחר או להקטיר אימורים למחר פיגל שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ א"ר יהושע בן לוי מאי קרא [3] כאשר יורם משור זבח השלמים [י] וכי מה למדנו [יג] משור זבח השלמים מעתה אלא מקיש פר כהן משיח לשור זבח השלמים מה שור זבח השלמים עד שיהו מעשיו [יד] ומחשבותיו על מזבח החיצון אף פר כהן משיח עד שיהו מחשבותיו ומעשיו על המזבח החיצון אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי אלעזר שאמר משום רבי יוסי אמר רבא [טו]

רש"י

הבא בפני עצמו. מצורע שהביא אשמו היום ולוגו לאחר עשרה ימים דלכ"ע מתנותיו שריין ליה באכילה דהואיל ולא קדש בכלי כשנזרק דם האשם לאו שירים דידיה הוא ולא [טו] שרי ליה ואפ"ה לא מפגלין ליה לדברי הכל דאין בו משום פיגול כדקתני אף אני לא אמרתי כו' הלכך בא עם האשם נמי אע"ג דלרבי מתנותיו שריין ליה לא מפגלים ליה שאין מפגל אלא דם [טז] או קומץ את שיריו משום דאיתקש מנחה לזבחים: **ותנא רישא: לוג.** הבא עם האשם שדם האשם מפגלו ואע"פ שהיה [יח] לו להביאו לאחר עשרה ימים וממנו אתה למד דה"ה לנסכים הבאים עם הזבח שדם הזבח מפגלן ואע"פ שבידו להביאן לאחר זמן: **ותנא סיפא נסכים הבאים בפני עצמן.** כדקתני לה דומיא דקטרת ולבונה ומנחת כהנים שאין להן מתירין וקאמר דאין מתפגלין אם הקריב מקצתן ע"מ פיגול וה"ה ללוג הבא בפני עצמו: **מנהני מילי.** דחטאת העוף נאכלת [יט]: **כל קרבנם.** גבי סדר מתנות כהונה שנאמר לאהרן על הסדר בפרשת קרח וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש וגו' וכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו וקדריש להו הכא כל כל דכולהו: **לרבות לוג שמן.** שאף הוא נאכל שהרי קרוי קרבן דכתיב (ויקרא יד) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן אלמא הוא נמי בכלל והקריב והיינו קרבן. כ"ש במנחות (דף עג.): **ס"ד** (א) **כו'.** כלומר האי דאיצטריך כל [כ] קרא לרבויי ולא נפקא ליה מקרבנו: **סד"א מן האש כתיב** [כא]. הנותר מן האש ומזה לא עלה לאשים כלל: **ואכלו אותם אשר כופר בהם.** דבר שיש בו כפרה נאכל ושאין בו כפרה אינו נאכל: **להתיר אתיא.** [ח] חדש במדינה: **נבילה היא.** לפי שנמלקה: **לרבות אשם נזיר.** נזיר שנטמא במת מביא אשם כשטהר מטומאתו ומכשירו להתחיל ולמנות נזירות טהרה והימים הראשונים (ב) יפלו ולרבות [כב] שיהא נאכל דאי לא [כג] כתיב לכל לא מרבינן להו דכתיב אשר כופר בהם והני להכשיר אתו זה להכשירו בקדשים וזה להתחיל נזירות טהרה: **אשם מצורע בהדיא כתיב ביה.** דנאכל כי [כד] כחטאת האשם הוא (ויקרא יד) ומיהו נהי דלאשמם כתיב הכא לסדר בפרשה כל עשרים וארבע מתנות כהונה אלא כל למה [כה]: **אשר ישיבו זה גזל הגר.** דכתיב (במדבר ה) האשם המושב לה' לכהן ותניא (ב"ק דף קי.) אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא זה אשם ממש כשהוא אומר מלבד איל הכפורים (הרי [כו] אמור אלא) אשם זה קרן שהגוזל את חבירו ונשבע לו ואח"כ הודה משלם קרן וחומש לבעלים ואשם למזבח כדכתיב בפרשת ויקרא [ה] והיה כי יחטא ואשם וגו' ואם מת נותן ליורשיו ואם גר היה ומת ואין לו יורשין להחזירו להם נתן הכתוב לכהן ופרשת גזל הגר אמורה בפרשת נשא אם אין לאיש גואל להשיב האשם וגו' וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל אלא זה גזל [כז] הגר [ט]. גזל הגר בהדיא כתיב ביה לא גרסינן דהא חטאות ואשמות ושאר האמורים בפרשה בהדיא כתיב כל אחד ואחד במקומו וסידרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח שערער עליו על הכהונה משל הדיוט אמר [י] לטובתו [כח] נשברה רגל פרתו: [י] **לך הוא ולבניך.** שיהו כנכסים של חולין שאין בו שום קדושה דממון בעלים הוא ואגזל לחודיה קאי האי לך הוא והאי דכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו אשארא קאי דהוו מידי דאכילה: **תניא אמר ר' אלעזר כו'.** אפרים הנשרפים דאיפליגו בה במתני' קאי: **פיגל בדבר הנעשה בהן בחוץ.** העבודה שהיה עובד במחשבה והאכילה שחישב עליה אם מעשה עזרה הם פיגל ואם מעשה היכל הם לא פיגל ולקמן יליף טעמא מקראי: **שוחט** [כט]. שהרי שחיטתה [ל] בעזרה הוא וכל חוץ דהכא עזרה הוא: **להזות דמו למחר.** הרי חישב על אכילת מזבח של פנים [לא] הריני מזה על הפרכת או על המזבח הפנימי שזו היא זריקתן המפגל [לב]: **על מנת לשפוך שירים.** שהרי זו אכילת מזבח החיצון דמהניא ביה מחשבה: (ג) **לא פיגל.** מפני שמחשבה היתה בשעת עבודת פנים: **לאשר יורם.** בפר כהן משיח כתיב בהפרשת אימוריו: **מה** [לג] **למדנו לו.** משלמים לענין אימורים הרי אף בזה כולן מפורשים חלב וכליות ויותרת אלא לא בא היקש הזה אלא ללמד על הפיגול שהוא למד בכל הקדשים משלמים ובא ללמד על אלו שאין פיגול נוהג בהן אלא כשלמים מה שלמים אין פיגולן אלא על [לד] מעשי עבודה חיצונית ומחשבת אכילות חיצונות שוחט או מקבל או מוליך או זורק ע"מ לאכול בשר [לה] לשפוך שירייס או להקטיר אימוריו חוץ לזמנו אף כאן עד שיחשב בעבודות [לו] על אכילת חוץ: **מחשבותיו.** מחשבת אכילתו: **ומעשיו.** עבודה שהוא עובד ומחשב:

הלכתא

תוספות

סד"א מן האש כו'. תימה לא לכתוב מן האש ולא בעי לכל: **זה גזל הגר.** דאע"ג דמכפר לא הוה אמינא דליהוי לכהן אלא מידי דמותר [לז] למזבח ולא ממונא ובספרים ישנים גרים גזל הגר בהדיא כתיב ביה בפרשת נשא דכתיב לכהן לו יהיה ובקונטרס לא גריס ליה משום דחטאות ואשמות ושאר אימורים [לח] בפרשה בהדיא כתיבי כל אחד ואחד במקומו וסדרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח [ט]:

ואפילו לקדש בו את האשה. בפ' התכלת (מנחות דף מה:) אמרינן גבי שתי הלחם דעצרת ורבי עקיבא מי כתיב קודש יהיו לה' ולכהן לה' לכהן כתיב כדרב הונא דאמר רב הונא קנאו השם ונתנו לכהן ופי' שם בקונטרס דמשלחן גבוה קא זכו ועיקר מילתיה דרב הונא אגזל הגר איתמר בפ' הגוזל עצים (ב"ק דף קט:) ולא מלינו דברי רב הונא לשם אלא ברייתא היא התם בשילהי פירקין ובמסכת ערכין בשילהי המקדיש שדהו (דף כח:) האשם המושב לה' לכהן קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו המשמר [מ] ונראה דלא גרסינן פרק [טל] התכלת כדרב הונא אלא הכי גרסינן לה' לכהן קנאו השם ונתנו לכהן ומיהו לא מצי לפרש לכהן שבאותו משמר כי ההיא דגזל הגר דהתם שהרי ברגל היו כל המשמרות שוות כדדרשינן בפ' בתרא דסוכה (דף נה:) מדכתיב ובא בכל אות נפשו ושרת אלא כמו שפי' בקונטרס לענין דמשלחן גבוה קא זכו ומיהו משמע מתוך דבריו דגזל הגר משלחן גבוה קא זכו אי [מ] אפשר לומר כן דהא אמרינן הכא לך הוא ולבניך אפילו לקדש בו את האשה ובקדושין (דף נב:) אמר במקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת משום דמשלחן גבוה קא זכו ונ"ל דשאני הכא דגלי קרא לך ולבניך ויש תימה (לך) לה' בגזל הגר למה לי דלגבי [מא] מאי נפקא מינה דקנאו השם למימר דמשלחן גבוה קא זכו [ט]: **בדבר הנעשה בפנים לא פיגל.** והא דאמר בהניזקין (גיטין דף נד:) כהן גדול ביום הכיפורים יוכיח דכי אמר פיגול מהימן נהי דפיגול לא הוי פסול מיהא הוי מק"ו וכדאמר לעיל ספ"ק (דף יד.) מודה היה רבי שמעון לפסול מק"ו ומה שלא לשמו כו' וה"ר חיים מפ' דההוא פיגול מיירי בפסול שלא לשמו ולא משמע כן דשלא לשמן לא קרי ליה פיגול כדאמר לעיל ספ"ק (דף יג.) דיקא נמי דקתני שהזבח נפסל ולא קתני שהזבח מתפגל: **וכי מה למדנו משור זבח השלמים מעתה.** נראה דלית ליה הא דדרשינן בפרק איזהו מקומן (לקמן דף מט:) מכאשר יורם דאיצטריך ליותרת ושתי הכליות לפר [מב] יום הכיפורים ומקרא אחרינא נפקא ליה להאי תנא:

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה ח:
מ ב מיי' פרק ד מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ב:
מא ג מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה יב:
מב ד מיי' פ"ג מהלכות סוטה הלכה טו:
מג ה מיי' פרק ז מהלכות מעה"ק הלכה ז:
מד ו מיי' פ"ט שם הלכה א:
מה ז מיי' שם הלכה ב:
מו ח מיי' פ"ח מהלכות גזילה הלכה ה:
מז ט מיי' (פי"ח מהלכות פסה"מ הלכה ז) [צ"ל פי"ז הלכה ד ה]:

תורה אור השלם

1. זֶה יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן הָאֵשׁ כָּל קָרְבָּנָם לְכָל מִנְחָתָם וּלְכָל חַטָּאתָם וּלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ: במדבר יח, ט
2. וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם: שמות כט, לג
3. כַּאֲשֶׁר יוּרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, י

מוסף רש"י

מתירו לבהונות. כדכתיב על דם האשם, דכל זמן שלא נתן מן הדם מעכב השמן כדאמרי' בפ"ק (מנחות טז.) **לרבות לוג שמן של מצורע.** שהשירים שמשתייר משל בהונות הוו לכהן (שם עג.). שיהא מה שנשאר מן ההזאות נאכל לכהנים (שם מכת"י). מה שנשאר בלוג מיציקה לכף כהן של השמאלית נאכל לכהנים (ב"ק קי:). מה שנשאר ממתנותיו נאכל לכהנים (חולין קלג:). **סד"א מן האש כתב רחמנא.** דדבר שממנו לאישים הוא דשירים לכהנים, אבל לוג שאין ממנו לאישים אימא לא ליהוי לכהן, להכי כתב לכל קרבנם: **לרבות מנחת עומר ומנחת הקנאות.** שנקמצו ושירים לכהנים: **ואכלו אותם אשר כפר בהם.** ודרשינן כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, הלכך מידי דכפרה אכלי כהנים אבל הנך לא: **לברר עון קאתיא.** ולא לכפרה, אימא לא יהו שיריה נאכלין, קמשמע לן: **לרבות חטאת העוף.** שנאכלת לכהנים (מנחות עג. ברש"י ובכת"י). מגזירת הכתוב (לקמן סט.) **להכשיר קאתו.** לתגלחת ולטומאת למתים, ומידי דלאו לכפרה לא אכלי כהנים: **זה גזל הגר.** דכתיב אם אין לאיש גואל האשם המושב לה' לכהן, זה הקרן, שאם גזל הגר ומת הגר ורוצה להחזיר גזילו ואין לו יורשין יחזירנו לכהנים, ויביא קרבן אשם על השבועה שכפר ונשבע לו: **שלך יהיה.** כל הני דמתרבו מהאי קרא: **אפילו לקדש בו את האשה.** כדאמר (קידושין נב:) המקדש בחלקו בקדשי קדשים מקודשת [שם איתא אינה מקודשת. הגרי"ב] (מנחות עג. ברש"י ובכת"י): **פיגל בדבר הנעשה בחוץ.** גבי פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים כתיבי, בתורת כהנים בפרשת פיגול בגו את אהרן: **להזות מדמו.** על הפרוכת: **להקטיר אימורים.** הקטרת אימורין על מזבח החיצון (מנחות יד.):

שינויי נוסחאות

א] שדם אשם מתירו (כי"מ. וכ"ה במנחות): **ב] ולוגו** (*ש"מ): **ג] צ"ל אביי אמר** (*ש"מ): **ד] בהם כתיב** (כי"צ): **ה] צ"ל ולכל** (*ש"מ): **ו] במנחות נוסף כי כחטאת האשם הוא לכהן: ז] בכתה"י וד"ו נוסף סד"א להכשיר קאתי קמ"ל.** וכ"ה במנחות: **ח] הוא ולבניך שלך הוא ולבניך יהיה אפילו כצ"ל** (ש"מ. וכעי"ז בכתה"י ובמנחות): **ט] הגלילי נמחק** (*ש"מ וכ"ל במנחות). **וע' מסה"ש: י] תיבות לא פיגל נמחק** (*ש"מ. וכ"ל במנחות): **יא] על מנת לשפוך שיריים למחר כו' והשאר נמחק** (ש"מ וכע"ז בכי"צ). **וכ"מ מרש"י. ובמנחות כלפנינו: יב] תיבת אבל נמחק** (ש"מ וכ"ל במנחות): **יג] בס"י נוסף לפר כהן משיח** (ש"מ. כי"צ). **ובחולין כלפנינו וע"ש עוד שינויים בסוגיא: יד] מחשבותיו ומעשיו כצ"ל** (*ש"מ): **טו] לפ"ד התוס' בעמוד הבא ד"ה הלכתא, צ"ל רב יוסף** (*ש"מ, צ"ק, הגרי"ב ריי"ז הלוי ע"ש): **טז] ס"א ולא שרי הדם לשיריים אלא מתנותיו שרו ליה** (ש"מ): **יז] דם את בשר** (כי"פ): **יח] שהיה יכול להביאו** (ש"מ): **יט] בס"מ נוסף לאחר שנמלקה ואינו נבילה: כ] כל לרבויי ולא נפקא ליה מקרבנם כצ"ל** (ש"מ): **כא] כתיב דמשמע הנותר מן האשים ומזה לא עלה לאשים כלום כצ"ל** (ש"מ): **כב] ואתי לרבות כצ"ל** (ש"מ): **כג] לא הוה כתיב לכל לא הוה מרבינן כו' כצ"ל** (ש"מ): **כד] דכתיב כי** (ש"מ): **כה] למה לי** (ש"מ): **כו] ג' צ"ק הוי אומר. וכ"ה בצ"ק: כז] תיבת גזל נמחק** (*ש"מ): **כח] לטובתי כו' פרתי כצ"ל** (ש"מ): **כט] צ"ל הריני שוחט** (*ש"מ): **ל] שחיטתן** (כתה"י): **לא] כאן הס"ד ומה"ד הריני מזה** (צ"ק): **לב] המפגלת** (*ש"מ): **לג] צ"ל וכי מה** (צ"ק): **לד] על ידי** (*ש"מ): **לה] בשר או לשפוך** (*ש"מ): **לו] בעבודות חוץ על כצ"ל** (*ש"מ): **לז] דנותר מזבח** (שמכ"י): **לח] צ"ל האמורים** (ש"מ): **טל] בפרק** (ש"מ): **מ] צ"ל ואי** (צ"ק): **מא] דלגבי גזל הגר מאי** (צ"ק): **מב] נ"א לפר העלם דבר של צבור** (צ"ק):

מסורת הש"ס

א) [מנחות טו: תוספ' רפ"ה], ב) מנחות נח. עג. [ע"ש כמה שינויים] ע' ספרי קרח קיז, ג) [מנחות עג. ע"ש], ד) שם, ה) מנחות יד. [תוס' פ"ה ה"ג] ת"כ צו פי"ג ה"ו, ו) ע' תוס' לעיל יד. ד"ה מודה וכו' ותוס' מנחות יד. ד"ה פיגל כו' ותוס' גיטין נד: ד"ה דכי מוכח דל"ג הגלילי וכן במנחות ליתא וכן לקמן בסמוך הלכה כר"א משום ר' יוסי ליתא הגלילי, ז) חולין קיז. ע"ש, ח) מנחות סח:, ט) ב"ק קט., י) ירוש' הוריות פ"ג ה"ד, כ) עי' צ"ק, ל) [וע' בתו' דמנחות שהקשו דלפ"ז מאי פריך אשם מצורע בהדיא כתיב ביה וע"ש וברש"י כאן], מ) [ע"ש בתו' מנחות שכתבו בענין אחר], נ) וע' תו' מנחות עג. ד"ה ואפי'.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ס"ד כלומר כצ"ל ותיבת כו' נמחק: (ב) ד"ה לרבות אשם נזיר וכו' יפלו הס"ד ואח"כ מ"ה אשם מצורע בהדיא וכו' אלא כל למה לרבות שיהא נאכל דאי וכו' נזירות בטהרה הס"ד ואח"כ מ"ה אשר ישיבו: (ג) ד"ה לא פיגל נ"ל קודם ד"ה (המפגל) על מנת:

גליון הש"ס

גמ' ואתי נותר חילול. ע"ל דף מו ע"א תוס' ד"ה ה"ג:

ליקוטים

פיגל בדבר הנעשה בפנים לא פיגל. הנה לעיל כתבתי דבהזאת פנים אם חישב על פנים, כגון שיזה קצת הזאות למחר הוי פיגול אי לאו דמתיר אין מפגל מתיר, ונמשכתי אחר דברי הר"מ, אבל דבריו צ"ע מאד דמבואר בזבחים מ"ד ע"ב להדיא דר' יוסי יליף משלמים דאין פיגול רק במעשה חוץ אבל בפנים אין פיגול כלל עיין שם, וגם זה צ"ע דהמשנה דבית שמאי ובית הלל לעיל ל"ו ע"ב דאמרי דבמזבח הפנימי אין פיגול כיון דמעכב, וכן הסוגיא שם ובדף מב ע"ב ר"מ וחכמים כולם סוברים דבמתנות הפנימיות מפגלים דלא כר' יוסי. ורב פסק הילכתא כר"י. איך אין זה קושיא כל כך דיכול לפסוק הילכתא אפי' נגד הרבה תנאים, אך דברי הר"מ תמוהים מאד דפוסק הלכה כר' יוסי, ומביא קודם לכן דין זה דאינו פיגול כי כולם כאחד חשובים ולמה ליה, הא בלאו הכי אין פיגול כלל בפנים. וצ"ע גדול. (מנ"ח מצ' קמ"ד)

מכאן שייך לעמ' הבא

טעון נסכים דברי ר"ש, אמר ר' יוסי כו'. [הרמב"ם] בהל' פסה"מ בספי"ח פסק ז"ל קדשי עכו"ם אין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא, והיינו כר"ש. ובסוף הל' מעה"ק פסק השוחט קדשי עכו"ם בחוץ חייב, והיינו דלא כר"ש. ובפ"ה מהל' מעילה כתב קדשי עכו"ם אם לבדק הבית הקדישן מועלין בהן ואם קדשי מזבח הן אין בהם מעילה מן התורה וכו', אבל אסור ליהנות בהן מדברי סופרים ע"כ, והיינו ברייתא דפליגי בה רבי יוסי ור"ש ופסק כר"ש. ושמא ס"ל לרב ז"ל דלא פליגי ר"ש ורבי יוסי במתניתין בפ' בית שמאי אלא בשוחטן בחוץ, אבל הא דתנן ברישא קדשי עכו"ם אין חייבין עליהם משום פגול נותר וטמא אליבא דכ"ע קתני לה דמה"ת אין חייבין עליהם משום פיגול, וה"נ בתרומה אין חייבין עליה מן התורה וכדכתיבנא. גם בברייתא דמייתי התם בפרק ב"ש ה"ג בכל הספרים עתיקי ודוקני אשר נמצאו בידי ת"ר קדשי עכו"ם לא נהנין וכו' ואין חייבין עליהם משום פגול נותר וטמא ואין עושין וכו' אבל קרבנן טעון נסכים אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר וכו', ולא גרסי' דברי ר"ש, וכן נראה מדברי התוס' ע"ש. והשתא ניחא דפסק הרב ז"ל דלא כר' יוסי. ומיהו מתוך לשון רש"י ז"ל משמע דגריס בברייתא דברי ר"ש אמר רבי יוסי וכו', וכן בריש תמורה גרסי' דברי ר"ש. ומש"כ הרב ז"ל בהל' מעילה מיתרצא שפיר אפילו אי גרסי' דברי ר"ש והרב ז"ל מפרש דהא דקתני בברייתא בד"א בקדשי מזבח וכו' דהיינו מסקנא דמילתיה דר' יוסי וכפי' התוס' עי' ריש תמורה ועי' תוס' זבחים דף מ"ד ע"ב (שו"ת ר' בצלאל אשכנזי סי' א):

שיטה מקובצת לקדש בו את האשה. וא"ת והא כתיב בתריה בקודש קדשים תאכלנו, וי"ל דאשאר מתנות קאי דהוי מידי דאכילה: תוד"ה זה גזל הגר כו' וסדרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח. וא"ת מאי קאמר לעיל לכל חטאתם לרבות כו' נימא דנשנית מפני מחלוקתו של קרח אע"פ שאינו צריך, וי"ל דנהי דנתפרשה פעם אחרת מ"מ איצטריך לומר מה היה צריך לומר ייתור דנאכל מאחר שאני יכול לשמוע ממקום אחר (ת' מהר"פ):

א) הלכתא למשיחא א"ל אביי אלא מעתה כל שחיטת קדשים לא לתני הלכתא למשיחא הוא אלא ב)דרוש וקבל שכר ה"נ דרוש וקבל שכר הכי קאמינא לך הלכתא למה לי לישנא אחרינא א"ל הלכה קאמינא: **מתני'** ג)אקדשי עובדי כוכבים אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והשוחטן בחוץ פטור דברי רבי שמעון א] ◦ רבי יוסי במחייב: **גמ'** ד)ת"ר קדשי עובדי כוכבים גלא נהנין ולא מועלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא דואין עושין תמורה ה)הואין מביאין ב] נסכים אבל קרבנן ◦ טעון נסכים דברי רבי שמעון אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר שנאמר ג] בהן 1לה' ו)בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין ד] בהן: ז)לא נהנין ולא מועלין: לא נהנין מדרבנן ולא מועלין ח)דגמר מעילה 2חט 3חט מתרומה (א) ◦ דבתרומה כתיב 4בני ישראל ולא עובדי כוכבים: ואין חייבין עליו ה] משום פיגול נותר וטמא: מ"ט דאתי פיגול עון עון מנותר ואתי נותר חילול חילול מטומאה ובטומאה כתיב (ב) 5בני ישראל ולא עובדי כוכבים: ואין עושין תמורה: מאי טעמא ט)דאיתקש תמורה למעשר בהמה ומעשר בהמה איתקש למעשר דגן ובמעשר דגן כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים ט)וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש י)מעשר דגן חולין הוא הניחא למאן דאמר כ)בתר מלמד אזלינן אלא למ"ד בתר למד אזלינן מאי איכא למימר אלא מעשר בהמה חובה שאין קבוע לה זמן הוא וחובה שאין ו] לה זמן קבוע ישראל מייתו עובדי כוכבים לא מייתו: ואין מביאין נסכים: תנו ז] רבנן 6אזרח ל)מביא נסכים ואין העובד כוכבים מביא נסכים מ) יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל 7ככה: אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר ח] בד"א בקדשי מזבח כו': מ"ט קסבר כי גמרה מעילה חט חט מתרומה דומיא דתרומה דקדישא קדושת הגוף אבל קדושת בדק הבית דקדושת דמים לא נ)ת"ר ידם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה

רש"י

הלכתא למשיחא. הרי קבע לנו הלכה הצריכה לנו לימות המשיח כשיבנה בית המקדש ועכשיו לא הוצרכנו לה: **א"ל הלכה קאמינא.** האי דמיתמהנא קביעות ט] הלכה הוא דמיתמהנא דמיגרס בעינן מיתני משניות ומחלוקת הלכות עבודה לפי שתורה היא ודרוש וקבל שכר אבל קיבוע הלכה אינה אלא להורות הלכה למעשה ועכשיו אינו נוהג: **מתני' קדשי עובדי כוכבים כו'.** מפרש בגמ' וכשהתנדבום לגבוה קאמר: **גמ' ת"ר כו'.** מפרשה לקמיה: **ואין מביאין נסכים.** בפני עצמם בלא זבח כישראל שמתנדבין יין כדתנן במנחות (דף קד:): **בכולן אני רואה.** בכל הדברים הללו אני רואה בקדשי עובדי כוכבים להחמיר כבקדשי ישראל: **שנאמר בהם לה'.** דכתיב איש איש מבית ישראל וגו' (ויקרא כב) ודרשינן בהכל שוחטין (חולין יג:) איש מה ת"ל איש איש לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל: **במה דברים אמורים.** דאין מועלין בהן אתאן לת"ק: **אבל בקדשי בדק הבית.** עובד כוכבים שהתפיס י] לבדק הבית: **מועלין בו.** ולקמן מפרש טעמא: **דגמרינן מעילה חטא חטא מתרומה.** כתיב במעילה וחטאה בשגגה (ויקרא ה) וכתיב בתרומה ולא ישאו עליו חטא (שם כב) ובתרומה כתיב בתריה דהאי קרא ולא יחללו את קדשי בני ישראל: **דבתרומה** יא] **כתיב בני ישראל.** וינזרו יב] מקדשי בני ישראל (שם כב): **תמורה** יג]. בהמה: **למעשר בהמה.** דכתיב במעשר והיה הוא ותמורתו (שם כז): **ומעשר בהמה למעשר דגן.** עשר תעשר ואמר מר בבכורות (דף נג:) בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן: **דבר הלמד** יד]. מעשר בהמה הלמוד בהיקש שלא יהא נוהג בעובדי כוכבים חוזר ומלמד על התמורה בהיקש: **מעשר דגן חולין הוא.** ובכל התורה למדין למד מן הלמד חוץ מן הקדשים כדאמר באיזהו מקומן (לקמן מט:): **הניחא למאן דאמר בתר מלמד אזלינן.** דהאי מלמד חולין אף על גב דלמד קדש למדים בו הלמד מן הלמד ופלוגתייהו באיזהו מקומן (שם): **עובדי כוכבים לא מייתו.** דלא איתרבו עובדי כוכבים אלא לנדרים ונדבות כדכתיב בקרא לכל נדריהם וגו' (ויקרא כב) וה"ה נמי דלא מייתו חובה הקבוע להם טו] זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה אלא לא פסיקא ליה הואיל ומביאין עולה ושלמי נדבה אבל מעשר חטאת ואשם לא שייך בהו כלל: **אזרח.** בפרשת נסכים כתיב בשלח לך כל האזרח יעשה ככה ומינה ילפינן לקמן בפרק כל התדיר (דף צא:) אזרח מלמד שמתנדבים נסכים טז] ומביא בפני עצמן נדבה: **ת"ל ככה.** יעשה לשור שאחר שחובה תלויה בקרבן ל"ש ישראל ול"ש עובד כוכבים הלכך שלח דמי נסכיה יקרבו משלו ואם לאו מקריבים משל ציבור שתנאי ב"ד הוא במסכת שקלים [פ"ז ה"ג]: **מ"ט כו'.** אמילתיה דר"ש קאי אמעילה דקאמר אבל קדשי בדק הבית דעובדי כוכבים מועלין: **וכי גמרה מעילה מתרומה.** למעוטי עובדי כוכבים דומיא דתרומה קדשי מזבח הוא דגמרה יז] דקדיש גופייהו כתרומה שאין נפדין:

במזיד

תוספות

הלכתא למשיחא. כי האי גוונא פריך בריש ד' מיתות (סנהדרין נא:) ותימה דבריש עשרה יוחסין (קדושין עב:) א"ר יהודה יח] אמר רב הלכה כרבי יוסי דעתידין ממזרין ליטהר יט] ושמא נפקא מינה עכשיו שלא להרחיק משפחות שאינן ידועות ובקדושין פירשתי ס) במאי פליגי רבי יוסי ורבנן בממזר ידוע או בשאין ידוע ובפ"ק דיומא (דף יג.) דפסיק כר' יוסי כ] דאשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי כו' נפקא מינה עכשיו בנשיא או ראש ישיבה או פרנס שנתמנה על הציבור ועבר מחמת אונס ועבר האונס ובפרק אלו דברים (פסחים סט:) דפסיק הלכה כר"ע דכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת לענין פסח נפקא מינה בזמן הזה לענין מילה ואע"ג דגבי מילה נמי פסיק הכי בהדיא (בשבת קלג.) מ"מ לאלומי פסקא דמילה פסק נמי גבי פסח הכי ובפ"ק דתענית (דף ד:) דפסיק רבי אלעזר הלכה כר"ג דאמר בשבעה במרחשון ומוקי לה התם בזמן שבית המקדש קיים נפקא מינה גם בזמן הזה לבני בבל דאית להו פירי בדברא כדקאמר התם הא לן והא להו ומיהו בסוף התכלת (מנחות נב:) קשה דפסיק רבי יוחנן כאבא יוסי בן דוסתאי גבי חביתי כ"ג ונראה דרב יוסף דוקא] דאית כא] ליה הכא ובסנהדרין (דף נא:) דאין לפסוק הלכתא למשיחא וה"ר חיים מפרש דלא פריך הלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא תרתי שהוא למשיחא וגם עושה איסור כב] דליכא נפקותא בהלכתא אלא על ידי איסור לא שייך לפסוק למשיחא ע): **והשוחטן בחוץ פטור דברי ר' שמעון.** בגמרא לא תני בברייתא שוחט בחוץ והכא לא תני תמורה ונסכים דתני בברייתא וזה תימה וא"ת אי ר"ש ס"ל כרבי אליעזר כג] דאמר פרק ואלו מנחות (דף עג:) דאין עובדי כוכבים מביאין אלא עולות א"כ מאי איריא קדשי עובדי כוכבים דאין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא אפי' דישראל נמי דהא שמעינן ליה לר"ש בסוף דם שחיטה (כריתות כג.) דאין פיגול בעולין ואין נותר בעולין וצ"ל דסבר לה כר' יוסי הגלילי דמביאין אפילו שלמים ועוד י"ל דבכריתות (דף יג: ודף כג.) מוכח דטעמא דר"ש משום דאין איסור חל על איסור וקדשי עובדי כוכבים שרו מדאורייתא כדתניא בגמרא לא נהנין מדרבנן ולא מועלין דגמר חט חט מתרומה כד]: **רואה אני בכולן להחמיר שנאמר בהן לה'.** פי' בקרא דאיש איש דמרבינן עובדי כוכבים שנודרין כתיב לה' למימר שעובדי כה] כוכבים הם בכלל קדשי ה' משמע הכא דאיכא מעילה דאורייתא בקדשי מזבח וקשה דלא איפריך כו] מהכא לר' ינאי דאמר בפ' קדשי מזבח במעילה (דף טו.) דאין חייבין מעילה אלא על קדשי בדק הבית כדפריך התם כז] ומשני כולהו מדרבנן ועוד תנן פ' אמרו לו (כריתות יג:) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד ותו דשילהי כל הבשר (חולין דף קיז.) אמר ר' ינאי גופיה כאשר יורם וגו' מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שלמים יש בהן מעילה ותו דשילהי תמורה (דף לג:) א"ר ינאי גופיה אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה בלבד שנאמר לה' קדשים המיוחדים לה' וי"ל אסמכתא ניניהו ועוד י"ל דר' ינאי לא איירי אלא בדבר הניתר לטהורים כח] אבל באימורים ועולה דהמעילה לא פקעה פשיטא דאיכא מעילה דאורייתא וקשה לי על זה אמאי לא משני במעילה הכי דכי פריך מטובא ולישני כט] באימורים: **ואין עושין תמורה דאיתקש למעשר בהמה.** בפרק קמא דתמורה (דף ג.) דריש מדכתיב בריש עניינא דבר אל בני ישראל איש כי יפליא וגו' פ): **ומעשר בהמה למעשר דגן.** בבכורות (דף נג:) אמרינן לא איתקש אלא לענין שנה: **דומיא דתרומה דקדישא קדושת הגוף.** וא"ת אזהרה לנהנה מקדשי בדק הבית מנין דתנן אלו הן הלוקין (מכות יג.) וחשיב הקדש שלא נפדה משמע דבר שיש לו פדיון והיינו קדשי בדה"ב הא לא ידעינן אזהרה במעילה אלא מגזירה שוה דחטא חטא מתרומה פ' הנשרפין (סנהדרין פד.) והאי תנא לא יליף אלא דומיא דתרומה וי"ל דהקדש שלא נפדה לא מיירי בבדק הבית אלא בקדשי המזבח שהוממו דכיון דמעיקרא הוה בהו מעילה בשביל שהוממו לא פקעה המעילה ואכתי

מסורת הש"ס

א) סנהדרין נא:, ב) [סוטה מד. סנהדרין שם ועא.] ירוש' נזיר פ"ז ה"ב, ג) ירוש' ספ"ג דתרומות, ד) תמורה ב: (ערכין ה:) [תוס' פ"ה ה"ד], ה) ירוש' תרומות פ"א סה"א, יבמות פ"ג ה"ב, ו) ערכין ה:, ז) [תמורה ג. כל הענין], ח) [פסחים לג. קידושין מג: סנהדרין פד. תמורה שם מעילה יח:], ט) [לקמן ס:] מט מכות יט., י) [לקמן נ. תמורה כא:], כ) [מכות יט: ע"ש לקמן ס: תמורה כא: ע"ש], ל) [תמורה ג. מנחות עג:] ספרי שלח סוף קז. ירוש' שקלים פ"א ה"ד, מ) עי' ירוש' שקלים פ"ד סה"ג, נ) פסחים טז: פ: יומא ז. יבמות ל. גיטין נד. מנחות כה., ס) [לא נמצא שם בקידושין], ע) [דאז יהיו כולם צדיקים. כ"א בתוי"ט יומא, וע"ע תו' יומא יג. ד"ה הלכה ומה שנרשם שם בצדו], פ) [וע' היטב תו' תמורה ג. ד"ה ומעשר דגן]

שינויי נוסחאות

א] בקצת נוסח' ובמשניות איתא רבי מאיר (הגרי"ב). וכ"מ בירוש' ספ"ג דתרומות (מלאכ"ש). ועי' מעיל שמואל דלגי' זו מיושב קו' תוד"ה והשוחטן. וע' יפ"ע: ב] בתמורה הגיר' ואין מביאין עליהם נסכים. וע' כ"מ פ"ג ממעה"ק ה"ה דכ"ה גי' הר"מ. ועי' מוסף רש"י: ג] תיבות שנאמר בהן לה' ליתא בתמורה. ועי' קר"א: ד] ס"י מודה ר"ש שמועלין בהן ורש"י ל"ג כן (ש"מ). ובתוספתא גריס ליה: ה] צ"ל עליהן (*ש"מ): ו] שאין קבוע לה זמן (כתה"י): ז] צ"ל דתניא אזרח (הגרי"ב): ח] בס"י יש להחמיר מ"ט לה' כתיב בהו במד"א בקדשי כו' קסבר כו'. ורש"י ל"ג כן (ש"מ). וע' לעיל אות ד: ט] אקביעות (ש"מ): י] שהתפיס מנה (*ש"מ): יא] צ"ל ובטומאה (*ש"מ, צ"ק והגר"א): יב] תיבות וינזרו מקדשי נמחק. וצ"ל אשר יקדישו (הגר"א): יג] בכל דפה"י כתוב תמורת [וכן בכתה"י], וצ"ל תמורה תמורת בהמה (דק"ס). א"ה ונלענ"ד דצ"ל תמורת בהמה למעשר בהמה והד"א. וכן גירסת רש"י בתמורה ג' ע"א דאיתקש תמורת בהמה למעשר בהמה: יד] הלמד בהיקש מעשר וכו' בהיקש מדגן שלא יהא כו' כצ"ל (*ש"מ): טו] צ"ל לה (ש"מ): טז] נסכים בכל יום ודוקא אזרח ולא עכו"ם כצ"ל והס"ד. ומה"ד מביא נסכים. בפני וכו' (ש"מ): יז] תיבת דגמרה נמחק (ש"מ): יח] שם איתא אמר ר"י אמר שמואל (הגרי"ב): יט] בש"מ נוסף ולא פריך הלכתא למשיחא: כ] יוסי דאמר ראשון (ש"מ): כא] הוא דאית ליה כצ"ל (ש"מ): כב] איסור כיון דליכא (ש"מ): כג] צ"ל עקיבא (ש"מ וצ"ק) ועי' מלאכ"ט: כד] בד"ו איתא כאן הדיבור שבע"ב אבל העצים והלבונה כו'. ואינו נד' כדיבור בפנ"ע אלא הכל המשך אחד. ובד' המאוחרים העתיקוהו לע"ב דשייך למשנה שם, וע' בה"ז. אבל בש"מ הניחו כאן במקומו, אלא שהוסיף מילות קיצור וכצ"ל וא"ת הא דתנן לקמן נומא ר"ש בדבר שדרכו לאכול חייב אבל העצים והלבונה כו' והד"א: כה] צ"ל שקדשי עכו"ם וכו' (הגרי"ב): כו] צ"ל פריך (ש"מ): כז] התם טובא (ש"מ): כח] צ"ל לכהנים (צ"ק): כט] צ"ל לישני (ש"מ): ל] ר"ל דלפי גי' הנ"ל א"ש דברי הר"מ דגבי פיגול נותר וטמא פסק דלא כר"י משום דהתם פליג עליה ת"ק והלכה כת"ק נגד ר"י, משא"כ בשחוטי חוץ דפליג עם ר"ש פסק כר"ע [כר"ע נ"ל טעות וצ"ל כר"י] (גליון). ורא"ה בעמ' הקודס בליקוטים:

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה כד:
מט ב מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה טז:
נ ג מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה טו:
נא ד מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה ו:
נב ה מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ה ועיין רש"ק:
נג ו מיי' פרק א מהלכות פסה"מ הלכה לד:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה: ויקרא כב, יח
2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְהוָה וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה, טו
3. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב, ט
4. וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה: ויקרא כב, טו
5. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּשִׁים לִי אֲנִי יְהוָה: ויקרא כב, ב
6. כָּל הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה כָּכָה אֶת אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר טו, יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ובתרומה כתיב וכו': (ב) שם ובטומאה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים. נ"ב עי' לעיל דף טו ע"ב בתוספות ד"ה אלא למעוטי כו':

גליון הש"ס

מתני' ר"י מחייב. עיין לקמן דף קטז ע"ב תוס' ד"ה אסור ומנחות דף קט ע"ב תוס' ד"ה והעלה: גמ' טעון נסכים דר"ש.*) בתשובת מוה' בצלאל אשכנזי סימן א' דף ט ע"ג כתב בכל ספרי עתיקי ודוקני אשר נמצאו בידי ל"ג דר"ש וכ"נ מדברי תוספות עכ"ל: שם דבתרומה כתיב בני ישראל. עיין קדושין דף מא ע"ב תוספות ד"ה והנכרי:
*) נדפס בליקוטים בעמ' הקודס

מוסף רש"י

הלכתא למשיחא. הלכה זו כשיבאו ימות המשיח איצטריך לנו (סנהדרין נא:) **לא נהנין ולא מועלין.** שאם נהנה מהן לא מייתי קרבן מעילה, דלא דיינין ליה כשאר קדשים שהנהנה מהן מעל, משום דלא אסור בהנאה אלא מדרבנן כדלקמן: ה"ג **ואין מביאין נסכים.** ול"ג עליהן. והכי פירושו דאין מביאין נסכים של עכו"ם בפני עצמן כישראל שמתנדב נסכים בפני עצמן, אבל בהדי קרבנו מביאין, כדאמרינן במסכת שקלים שזו אחת מן התקנות שתיקנו ב"ד, דעכו"ם ששילח עולתו ודמי נסכיהן ממדינת הים מקבלין הימנו, אבל קרבנו ודאי טעון נסכים, דבהדי קרבנו מביא נסכים: **רואה אני בכולן להחמיר.** דלא נהנין ומועלין וחייבין עליהן משום פגול נותר וטמא כשאר קדשים, חוץ מן הנסכים דודאי אין מביאין: **שנאמר בהן לה'.** לומר לך דדיינין להו בתורת שאר קדשים דמועלין בהן וחייבין עליהן משום פגול כו' (תמורה ב: ג.). **בד"א בקדשי מזבח.** לעיל קמהדר ואמילתיה דת"ק, וה"ק בד"א דקאמר ת"ק אינו מועלין, בקדשי מזבח של עובדי כוכבים (שם ב:). **דגמר מעילה חטא חטא מתרומה,** מה תרומה אין מיתה נוהגת אלא בתרומת ישראל, דבהדיא כתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל, אף מעילה אינה נוהגת אלא בקדשי ישראל (ערכין ה:) **אבל בקדשי בדק הבית.** שהקדישו עכו"ם מועלין (תמורה ב:). ומפרש התם מאי טעמא דכי גמרה מעילה חטא חטא מתרומה דומיא דתרומה דקדושת הגוף אבל קדושת דמים לא גמרינן מינה, וטעם זה מצאתי מפורש בזבחים והוא עיקר שהרי בפירוש נשנה שם. ומפי המורה שמעתי דקדשי מזבח דעכו"ם אין מועלין בהם משום דמצינו חילוק בין קדשי מזבח דעכו"ם לקדשי מזבח דישראל שאין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, כדאמרינן בשמעתא קמייתא דתמורה (ג:) אבל בקדשי בדק הבית דעכו"ם לא מצינו חילוק הלכך מועלין בהן, זה שמעתי וראשון עיקר (ערכין ה:) **חט חט מתרומה.** לרוב דברים היא למודה מתרומה במסכת מעילה כתיב הכא וחטאה בשגגה מקדשי ה', וכתיב בתרומה באוכלה בשוגג ולא ישאו עליו חטא (קידושין מב:) **ואתי נותר חילול חילול מטומאה.** דבקדשי עכו"ם אין בהם משום (נותר) [טומאה]: **חילול חילול מטומאה.** מה חילול האמור גבי טומאה ישראל

שיטה מקובצת

והשוחטן בחוץ פטור. אמר הר"ס דכי היכי דדרשינן בשחוטי חוץ בני ישראל מצווין על שחוטי חוץ ולא עובדי כוכבים, ה"נ נדרוש גבי הקרבן דדוקא בקרבן של בני ישראל חייבין על שחוטי חוץ ולא בקרבן של עובד כוכבים (מהר"פ): **אבל קרבנן טעון נסכים.** ואם שלח הנסכים יהיה משלו, ואם לא משל צבור (מהר"פ): **דברי ר"ש, אמר ר' יוסי כו'.** בספרי היד אין כתוב בברייתא זו דברי ר' שמעון. וכן נראה מדברי התוס' ד"ה דומיא דתרומה דקאמרי שם ועי"ל דלרבנן אפילו בדק הבית וכו'. אבל רש"י גריס ליה דקאמר לקמן מ"ט אמילתיה דר"ש קאי. ועם הגירסא של הספרים יתיישב מה שפסק הרמב"ם בסוף פי"ח מהלכות פסולי המוקדשין קדשי גוים אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, דלא כרבי יוסי, ובהל' מעה"ק פסק כר' יוסי בשחטן בחוץ ל]. מיהו בריש תמורה איתא בכל הספרים דברי ר"ש (ב"ש): **ובטומאה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים.** וא"ת משמע הכא דדרשינן ולא יחללו אטומאת הגוף, והא דרשינן לעיל בפרק קבלה (דף טו:) אזרות או אטמא שטימאם, וי"ל דנפקא לן חילול חילול שיש בסיפא דקרא דכתיב [אשר יקדישו] בני ישראל (ויקרא כב, ג). וא"ת והלא לא כתיב שם חילול, וי"ל דקרא (נמי קאי) [דחילול קאי נמי] אסיפא דקרא דבני ישראל (מהר"פ ז"ל): **שאין קבוע להם זמן.** וא"ת אמאי צריך להזכיר משום דאין קבוע להם זמן, הלא הם אין מביאין [אפילו] קרבן הקבוע להם זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה, וי"ל דמ"מ מביאין הדומה להם בשמייהו כגון שלמי נדבה או עולת נדבה, משא"כ בשאר [חובות] שאין קבוע להם זמן ולכך הזכיר משום דאין קבוע להם זמן משום דפסיקא ליה (מהר"פ ז"ל): **אזרח מביא נסכים.** עיין מנחות דף עג ע"ב בחידושי שכתבתי: **תוד"ה ומעשר כו' בבכורות אמרינן כו'.** עי' תוס' בכורות נג ע"א [ד"ה וב"ה], ודף נט ע"א [ד"ה איתקש]: